Tomme klimaløfter afslører de rige landes dobbeltmoral

INTERNATIONAL KOMMENTAR
Javati Ghosh

»Samtidig er de rige landes løfter om overførsel af grøn teknologi blevet til ren retorik. De højtudviklede landes regeringer har ladt deres nationale virksomheder klamre sig til intellektuelle rettigheder, som blokerer for at dele kritisk viden om afbødning af og tilpasning til klimaforandringer,« skriver Jayati Ghosh. Her er det statsminister Mette Frederiksen under et besøg hos Indiens præsident Ram Nath Kovind. Foto: Mads Claus Rasmussen

Mange rundt om i verden ser allerede FNs klimakonference (COP26) i Glasgow som en skuffelse. Det er en massiv underdrivelse. De globale ledere - især i de højtudviklede lande - har stadig ikke forstået omfanget af klimaudfordringerne. Selvom de anerkender i deres taler, at det er alvorligt og haster, følger de for det meste kortsigtede nationale interesser og kommer med bekvemt fjerne løfter om »nuludledning« uden at forpligte sig klart til at handle her og nu.

Hvad værre er, at erklæringerne fra mange af de rige landes ledere i Glasgow står i modstrid med deres faktiske klimastrategier og med, hvad de siger i andre sammenhænge. Så mens G7-landenes ledere på topmødet kom med utilstrækkelige grønne forpligtelser flere årtier ud i fremtiden, havde de samtidig travlt med at tillade og muliggøre flere investeringer i fossile brændstoffer, som på mellemlangt sigt vil føre til øget produktion og udledning af drivhusgasser.

Kunne vi for eksempel bede USAs sande regering stå frem og gøre sig gældende? I sin nylige tale i Glasgow sagde præsident Joe Biden, at »som vi ser de nuværende udsving i energipriserne, må vi, fremfor at se det som en anledning til at drosle ned for vores mål om ren energi, betragte det som en opfordring til handling«. Og videre: »De høje energipriser forstærker kun det akutte behov for at finde bredere energikilder, sætte ekstra ind på brug af ren energi og tage lovende nye teknologier inden for ren energi til os.«

Men bare tre dage senere hævdede Biden-administrationen, at OPEC+ truer verdens økonomiske genopretning ved ikke at øge olieproduktionen. Endda advarede man om, at USA er parat til at tage »alle midler« i brug for at sænke priserne på brændstof.

Det er et af de mest åbenlyse eksempler på klimahykleri, vi i den senere tid har set fra en leder af et rigt land. Men det er absolut ikke det eneste. Og denne dobbeltmoral gælder også forløbet på selve COP26, hvor udviklingslandenes forhandlere tydeligt har mærket, at de rige landes holdninger på møder bag lukkede døre har været ret forskellige fra deres offentlige udmeldinger.

De rige lande, som til dato står for den største andel af de globale CO2-udledninger, smøler i forhold til mangeårige forpligtelser til at hjælpe udviklingslandene med klimafinansiering. De stritter også imod forslag om en definition, som ville forhindre dem i at snyde med, hvad der regnes for klimafinansiering. Og de behandler stadig tilpasning til klimaforandringer som en separat sag og nægter at stille finansiering til rådighed for at undgå, minimere og håndtere de tab og skader, som klimaforandringerne påfører de værst ramte lande.

De erklærede løfter på COP26 afslører også de rige landes dobbeltmoral. En gruppe på 20 lande inklusive USA har lovet at stoppe al offentlig finansiering af »uformindskede« fossile brændstofprojekter, især vedrørende kul, inden udgangen af 2022. Men forbuddet gælder kun internationale projekter og ikke nationale. Mest væsentligt afviste USA og flere andre lande at slutte sig til de 23 lande, der separat har lovet at stoppe alle nye kulprojekter inden for deres grænser og udfase den eksisterende kulinfrastruktur.

Men selv hvis der var afgivet stærkere løfter i Glasgow, står især de rige landes regeringer med et betydeligt troværdighedsproblem. De er tidligere kommet med for mange tomme klimaløfter og har undermineret hensynet til udviklingslande, der ikke har bidraget synderligt til klimaforandringer. De rige lande har afgivet forpligtelser om at reducere udledningen, som de ikke har holdt. Og de er løbet fra deres løfter til udviklingslandene, ikke bare om klimafinansiering, men også udveksling af teknologi.

> Problemet er, at magtfulde erhvervsinteresser er viklet tydeligt ind i de politiske ledelser.

Løftet om klimafinansiering er nu 12 år gammelt. På COP15 i København lovede de rige lande at stille 100 milliarder dollar om året til rådighed til udviklingslandene, og Parisaftalen fra 2015 fastslog, at alle udviklingslande må få adgang til disse midler. Beløbet er trivielt i forhold til udviklingslandenes behov, der løber op i billioner af dollar, og er det også i forhold til de enorme summer, som de rige lande har brugt på at hjælpe deres økonomier gennem coronapandemien.

Grøn retorik

Men de højtudviklede lande har ikke holdt selv dette relativt beskedne løfte. I 2019 var den samlede klimafinansiering til udviklingslande på under 80 milliarder dollar, og i gennemsnit er der siden 2013 kun givet 67 milliarder dollar om året. Selv det beløb overdriver massivt i forhold til den faktiske pengestrøm til udviklingslandenes regeringer, for den bilaterale offentlige klimafinansiering (der skulle været ydet til udviklingslande ifølge Parisaftalen) har i snit ligget på under 27 milliarder dollar om året. Resten er kommet fra multilaterale institutioner - herunder udviklingsbanker og private finansieringskilder, som de rige landes regeringer har forsøgt at tage æren for at mobilisere. Over for dette ynkelige beløb anslås de globale tilskud til fossile brændstoffer at have ligget på omkring 555 milliarder dollar om året fra 2017 til 2019.

Samtidig er de rige landes løfter om overførsel af grøn teknologi blevet til ren retorik. De højtudviklede landes regeringer har ladt deres nationale virksomheder klamre sig til intellektuelle rettigheder, der blokerer for at dele kritisk viden om afbødning af og tilpasning til klimaforandringer. Når lande som Kina og Indien har forsøgt at opbygge deres egne sektorer for vedvarende energi, har især USA indbragt klager for Verdenshandelsorganisationen, WTO.

Denne kortsigtede strategi gavner i sidste ende ingen, heller ikke de virksomheder, hvis umiddelbare økonomiske interesser den tjener, fordi strategien optrapper ødelæggelsen af vores planet og naturens hævn over, hvad der nu ligner en uendelig stupid menneskehed. De studenter og aktivister, der i Glasgow har protesteret imod de rige landes nærsynede tilgang, er vigtige, men de er langtfra nok til at tvinge regeringerne til at skifte kurs.

Problemet er, at magtfulde erhvervsinteresser er viklet tydeligt ind i de politiske ledelser. Folk over hele verden, og især på den nordlige halvkugle, må nu insistere meget mere højlydt på meningsfyldt klimahandling og en reel ændring af den økonomiske strategi, som rækker langt ud over de enkelte landes grænser. Kun sådan kan vi stoppe de rige landes grønne hykleri og redde hinanden.

Jayati Ghosh er direktør for økonomnetværket International Development Economics Associates, professor i økonomi på University of Massachusetts Amherst og medlem af Independent Commission for the Reform of International Corporate Taxation

Copyright Project Syndicate 2021, www.project-syndicate.org

Oversat af Bibi Christensen